

Naziv dokumenta	Manifest za svađanje u školama. Primjer sretne slučajnosti u projektu Erasmus+
Naziv projekta:	ARGUING at SCHOOL Psycho-pedagogical Methods to help children (2-18) learn from arguing
Autori:	Tekst napisala Elena Passerini - CPP / IT uz doprinos svih partnera projekta Grafički dizajn izradila Barbara Petracchi Ovaj rezultat nije bio prvotno planiran i odnosi se na sva četiri rezultata projekta.
Program:	ERASMUS+ strateška partnerstva u području odgoja i općeg obrazovanja
Kod projekta	2021-1-IT02-KA220-SCH-000029847
Projektne partneri	<ul style="list-style-type: none"> • Centro Psicopedagogico per la pace e la gestione dei conflitti (CPP) / Italija –glavni koordinator projekta • Forum des régions européennes pour la recherche, l'éducation et la formation (FREREF) / Francuska- Belgija • International Institute of Humanitarian Law (IIHL) / Italija • Fondazione Intro (INTRO) / Italija • Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko / Hrvatska • Centar za mir, nenasilje I ljudska prava – Osijek CPO / Hrvatska • Innovate4Future - Centrul pentru Solutii Educationale Avansate (I4F) / Rumunjska • Colegiul National Sfantul Sava (CNSS) / Rumunjska • Relationships are Forever Foundation (RAFF) / Malta • Maria Regina College Naxxar Induction Hub / Malta
Trajanje projekta:	prosinac 2021. – studeni 2024.
Mrežna stranica :	https://eu.metododanielenovara.it/progetti/arguing-at-school-en

Ovaj projekt financiran je uz potporu Europske komisije. Ova publikacija odražava isključivo stavove autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom za upotrebu informacija sadržanih u njoj.



Što je sretna slučajnost?

Ponekad vas začudi kada otkrijete nešto potpuno neočekivano. Bavili ste se nekim projektom, slijedili ste svoju intuiciju i odjednom ste opazili nešto potpuno drugačije od dosadašnjih iskustava i očekivanja.

Što bi to moglo biti?

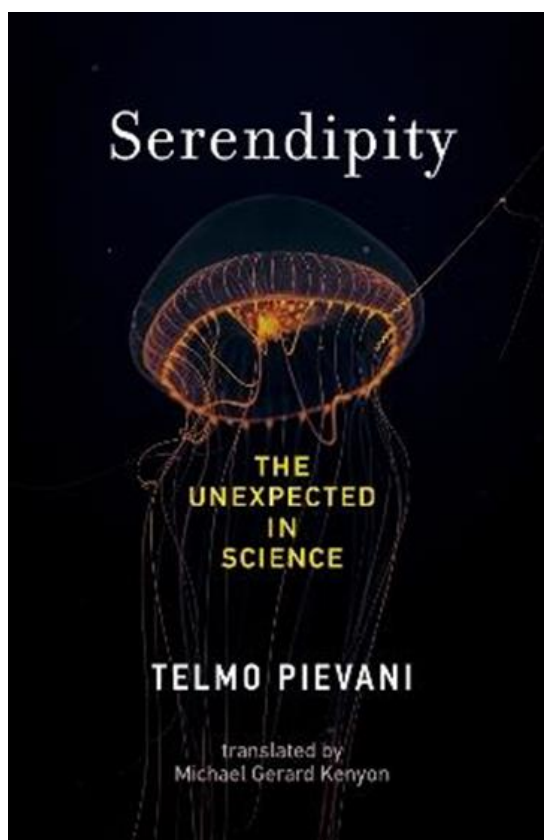
Treba vam vremena da to u potpunosti shvatite, ali iznenada primijetite nešto – bilo da je riječ o sitnom detalju ili čitavoj gromadi – što vam je ranije promaknulo. Iznenaduje vas i privlači vašu pažnju. To je oduvijek bilo tu, pred vašim očima, poput djeteline s četiri lista skrivene u travi. Odjednom ga ugledate! Shvaćate da je važno jer vam otkriva - kako niste znali nešto što niste znali.

Osjećaj iznenađenja upravo je ono što prati proces učenja. Tamo gdje postoji sretna slučajnost, prisutno je obilje novih spoznaja. Erasmus projekti donose mnogo prilika za učenje, ali one se najčešće odnose na ono što je unaprijed planirano, namjerno i određeno. Ipak, neočekivano učenje također je dio tih iskustava, proizašlo iz međukulturalnih susreta koji su srž Erasmus projekata.

U trogodišnjem projektu [Arquing at School](#) koji je okupljao 10 partnera pod mojim vodstvom, mnogi su ljudi čak i izvan samog partnerstva, stekli dragocjena znanja i praktične vještine koje mogu primjenjivati u svakodnevnom životu.

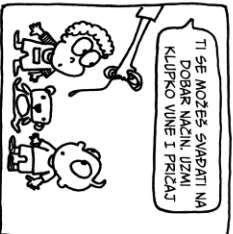
Nekoliko mjeseci prije završetka dok smo uspoređivali podatke s drugim međunarodnim projektom o upravljanju sukobima u školama koji je financirao Kanton Ticino (Švicarska), naišli smo na englesku riječ **settlement** gdje su gotovo svi očekivali riječ [solution](#). Ova promjena značenja bila je pravo otkriće. Promijenila je način na koji promatramo sve ostalo. Uvrstili smo je u naš Ilustrirani manifest na više jezika. To je jednostavna sinteza naših četiriju projektnih rezultata: PDF-ova s videozapisima i multimedijским dokumentima, činjenicama i iskustvima koja uključuju brojne sudionike. Uz [Genially map](#) koja sažima rezultate projekta, izradili smo i plakat u obliku stripa pod nazivom [Manifest za svađanje u školi](#) koji se može besplatno preuzeti i tiskati u velikom formatu na nekoliko jezika.

Primjećujete li neku riječ koja se posebno ističe?



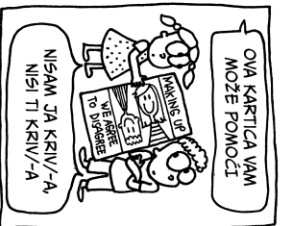
Manifest za Svadanje u Školi

DJECA MOGU
NAUŽITI REZAVATI
SVOJE SUKOBNE
JER POSJEDUJU
UROĐENI VJEŠTINU



SVADANJEM U ŠKOLI
UČIMO KAKO
ŽIVJETI ZAJEDNO

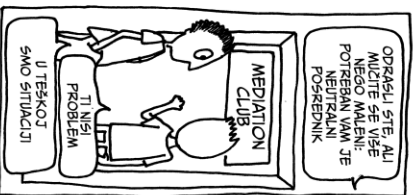
OVA KARTICA VAM
MOŽE POMOCI



ZAJEDNIŠKI NAM JE
INTERES IGRA TI SE I ŽIVJETI
ZAJEDNO U MIRU

SVADANJEM
UČITE

ODRASLI STE ALI
MIŽITE SE VIŠE
NEGO MALINI:
POTREBNI VAM JE
NEUTRALNI
POSREĐNIK



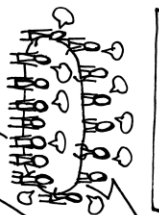
MASLE JE NIJE
DOPUŠTENO

IZGRADNJA MIRA
JE DJELO
OBRAZOVANJA



IZBJEGAVANJE
RATA JE
ZADATAK
POLITIKE

ŽELIŠ LI MIR,
PRIPREMI GA



RAZVOJ

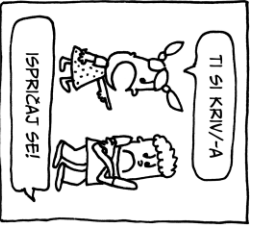
RAT



NEMA SVADE

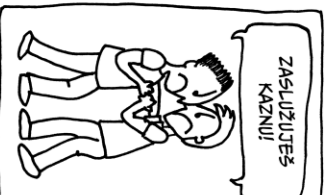


TI SI KRIV/-A

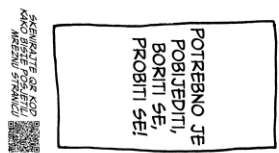


PLJUŠKA KAD
JE POTREBNA,
JE POTREBNA!

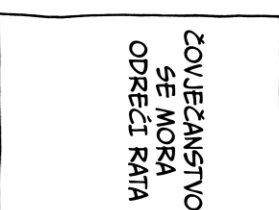
ZASLUŽUJES
KAZNU!



POTREBNO JE
POBUJEDITI,
BORITI SE,
PROBITI SE!



ŽOVJEČANSTVO
SE MORA
ODREĆI RATA



CRTAČE IZRAĐILA: BARBARA PETRACCHI - TEKSTI NAPIŠALA: ELENA PRASSERIN



POD NEKIM USLOVIMA, OVAJ MANIFEST MOŽE BITI REPRODUCIRAN I DISTRIBUIRAN U NEKOM OD SLUŽBENIH JEZIKOVA EU I U NEKIM OD SLUŽBENIH JEZIKOVA DRUGIH DRŽAVA ČLANICA EU. OVAJ MANIFEST NE MOŽE BITI REPRODUCIRAN I DISTRIBUIRAN U NEKOM OD SLUŽBENIH JEZIKOVA DRUGIH DRŽAVA NEČLANICA EU.

OVAKVIM PRISTUPOM, MANIFEST JE DOSTUPAN SVIMA I NE TREBA GA OGRANIČIVATI NA NEKOG ODREĐENOG OSOBU. OVAJ MANIFEST NE MOŽE BITI REPRODUCIRAN I DISTRIBUIRAN U NEKOM OD SLUŽBENIH JEZIKOVA DRUGIH DRŽAVA NEČLANICA EU.



Co-funded by
the European Union



Co-funded by
the European Union

Manifest za Svađanje u Školi



Prva sličica se odnosi na [Litigare bene metodu](#) koju je osmislio Daniele Novara talijanski pedagog i direktor Centra za psihološko-pedagoško obrazovanje i upravljanje sukobima (**Centro Psicopedagogico per l'educazione e la gestione dei conflitti**), glavni koordinatore projekta. Temelj Erasmus projekta *Svađanje u školi* je dugogodišnje i pozitivno iskustvo s tom metodom, potvrđeno neovisnim istraživanjima tijekom 2011.¹ godine. Iako mnogi učitelji i roditelji u Italiji koriste ovu metodu, milijuni članova talijanske školske zajednice još uvijek nisu upoznati s njom.

Prvi projektni rezultat - [Metodološki okvir o sukobima među djecom \(od 2 do 18 godina\)](#) opisuje kako metoda funkcionira i koje prednosti ima za razvoj i dobrobit djece. Cijela školska zajednica ima koristi što je vidljivo u [12-minutnom videu](#) koji je snimila hrvatska partnerska škola - **OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko**. Iskustvo učitelja škole iz Vrbovskog koji ovu metodu primjenjuju od 2017. godine sažima profesorica Alenka Javor u [videu](#).

Talijanska partnerska škola - **Casa dei Bambini Montessori Il Sassolino u Gavardu (BS)** snimila je video s grupom bivših učenika koji su prije 10 godina usvojili metodu *Litigare bene* Daniele Novare koja se sustavno i kontinuirano primjenjivala od 2012. godine, zahvaljujući obrazovnoj koncepciji koja nadmašuje Montessori pristup. Poslušajte njihova svjedočanstva putem poveznica koje se nalaze [u ovom članku](#).

Sličica prikazuje vrlo malu djecu kako se svađaju prema metodi *Litigare bene*, naizmjenično razgovarajući jedno s drugim. Kada se odrasli ne umiješaju u dječji sukob s namjerom da ih kazne ili prisile na pomirenje, spor oko igračke postaje prilika za uzajamno razumijevanje: djeca uče kako sama upravljati sukobima u Kutici za sukobe.

Kada rituali djetinjstva izgube svoju snagu, važnost četiri osnovna pravila za pregovaranje ostaje ključna kako bi djeca mogla razgovarati licem u lice, suočavajući se s zajedničkim problemom bez pomoći odraslih. Nakon 11. godine četiri koraka za dobro svađanje više nisu namijenjena odraslima, već izravno mladim sukobljenim stranama kako je prikazano na sljedećoj stranici. Više informacija možete pronaći u ovoj vijesti: [Hrvatska](#), [Sassolino](#), [Malta](#).

¹ D. Novara, C. Di Chio, *Litigare con metodo. Gestire i litigi dei bambini a scuola*, Erickson, Trento 2013.
D. Novara, *Litigare fa bene. Insegnare ai propri figli a gestire i conflitti, per crescerli più sicuri e felici*, BUR Rizzoli, Milano 2013 and https://it.wikipedia.org/wiki/Metodo_Litigare_Bene



4 steps for litigarebene

by Daniele Novara

**" I don't insult you
I don't hit you "**



1 It's not my fault,
it's not your fault



3 I speak you listen,
I listen you speak



2 I don't command,
you don't command



4 Have we
cleared it up?



CPP

Centro PsicoPedagogico
per l'educazione e
la gestione dei conflitti

www.metododanielenovara.it - info@copp.it

Drawings by ROMINA SCARPANTI



Co-funded by
the European Union

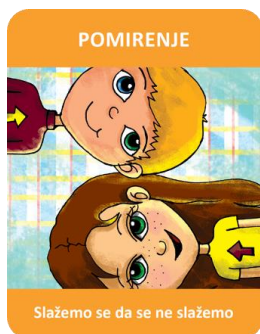


Druga sličica prikazuje jednu od kartica metode [Friendship Cards](#) koju je osmislio malteški partner **Relationships are Forever Foundation**. Kartice se koriste i u malteškoj partnerskoj školi **Maria Regina College** u slučaju sukoba između vršnjaka i to jednako u preventivne i u intervencijske svrhe te kao podrška u obrazovanju iz područja emocionalne pismenosti i međuljudskih odnosima. Metoda *Friendship cards* je detaljno opisana u prvom [projektom rezultatu](#).

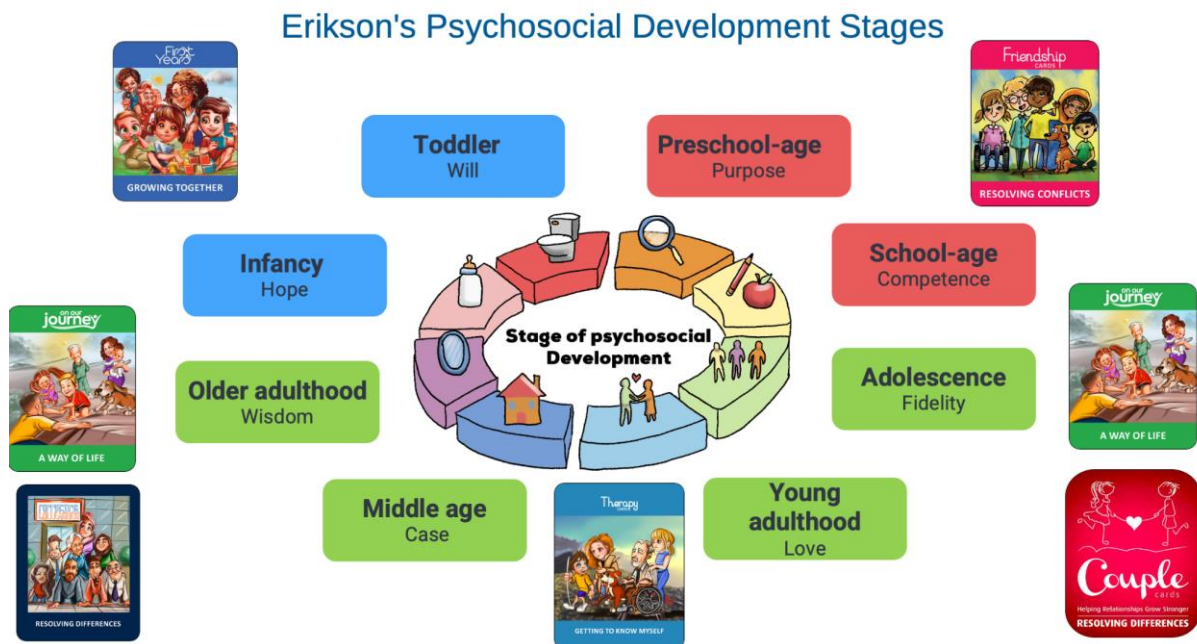
Kartice pomažu učenicima da postanu svjesni svojih vlastitih osjećaja. Tako im postaje lakše izraziti svoje emocije i s empatijom prepoznati emocije drugih. Uz pomoć educiranog učitelja, kartice se koriste kao putovanje od početne situacije problema u kojoj su emocije u prvom planu pa do razmatranja mogućih postupaka koje svaka osoba može poduzeti i njihovih posljedica, sažetih u nekoliko ilustriranih kartica. Zatim učenik i njegovi ili njezini prijatelji iz razreda uče kako stati i uz pomoć pitanja ispisanih na poleđini kartice i učitelja, zajedno razmišljati o učincima različitih reakcija na problem. Koje će emocije nastati na kraju putovanja predviđenog karticama "[Loš potez](#)" ili "[Dobar potez](#)"? Kartice sa slikama osjećaja pomažu u odgovaranju na ovo pitanje.

Mogu li se posvađani učenici pomiriti? Ponekad da. Možda se čak slože oko kartice "*Slažemo se da se ne slažemo*". U situacijama kada dogovor nije postignut i svađa nije potpuno riješena, važno je da su u međusobnom razgovoru razjašnjeni osjećaji i stavovi. Iako [situacija nije harmonična](#) ali predstavlja važan korak u učenju kroz raspravu i komunikaciju s drugima čak i u teškim trenucima.

[Friendship Cards](#) je malteški obrazovni alat preveden na mnoge jezike, uključujući talijanski, hrvatski, rumunjski i francuski. Namijenjen je djeci od 6 godina pa nadalje i dio je većeg seta koji također uključuje *Journey Cards* osmišljen za adolescente te druge kartice koje obuhvaćaju cijeli životni ciklus.



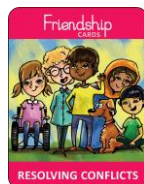
Friendship Cards (Kartice prijateljstva) dio su skupa alata koje je razvio *Happy Life* s ciljem da prate životni ciklus osobe prema *Stupnjevima psihosocijalnog razvoja* Erika Eriksona:



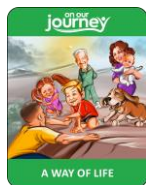
Obrazovni alati relevantni za ovaj projekt koji se mogu primijeniti u pristupu koji obuhvaća cijelu školu uključuju:



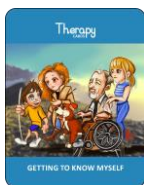
First years je inovativni obrazovni alat koji pomaže djeci (0 do 7 godina) u razvoju socijalnih i emocionalnih vještina u prvim godinama života. Namijenjen je da bude podrška roditeljima, skrbnicima i odgajateljima u razumijevanju i reguliranju dječjih emocija. "Prve godine" nude sveobuhvatan pristup razvoju zdravih međuljudskih odnosa.



Friendship Cards su inovativni obrazovni alat kroz koji djeca i obitelji mogu učiti vještine komunikacije igrajući igru. Kartice prijateljstva interaktivni su alat koji se može koristiti s prijateljima u školi i obiteljima kod kuće. Kartice pomažu u razvoju emocionalne pismenosti i vještina upravljanja sukobima. (Djeca od 6 do 12 godina)



On Our Journey je pratitelj na putu ka sretnom životu koji nam pomaže da razmislimo, donosimo zdrave izbore, potvrđujemo svoje vrijednosti/uvjerenja i usmjeravamo svoj životni kompas. Kroz iskustvo rada s karticama, pojedinci će razvijati svoj karakter i graditi značajne odnose sa samima sobom. (od 10 godina pa nadalje)



Therapy Cards stvorene su kako bi podržale terapijski proces, pomažući i klijentima i terapeutima da prođu kroz proces razmišljanja i refleksije dok iskustvima koja proživljavaju daju dublje značenje. Mogu se koristiti u bilo kojoj fazi terapijskog puta i pomažu u stvaranju sigurnog prostora u kojem klijenti mogu istraživati svoja osjećanja. (svi uzrasti)





Treća sličica prikazuje dvoje starijih učenika koji su u sukobu zbog ozbiljnijih razloga koji nisu povezani s dječjim svađama. Ovdje se više ne radi o nesuglasicama u igri nego o složenim situacijama prožetim emocijama koje je teško izraziti. Pregovaranje možda neće biti dovoljno. Učenici uče kako potražiti pomoć od neutralnog medijatora njihove dobi koji može saslušati obje strane bez zauzimanja strana. Taj proces odvija se u jasno definiranim i sigurnim uvjetima.

[Medijacijski klub](#) naziv je koji hrvatski partner **Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka** koristi za škole koje su odabrale [medijaciju i provode edukaciju](#) za učitelje i učenike kako bi mogli primijeniti navedenu metodu u rješavanju sukoba. **Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko** snimila je dva primjera vršnjačke medijacije. U prvom učenica-[medijatorica](#) u nekoliko rečenica objašnjava pravila i način funkcioniranja medijacije. (Pogledajte i snimke zaslona na sljedećoj stranici). Medijatorica pažljivo sluša obje strane u sukobu i otvorenim ih pitanjima potiče da ispričaju svoju verziju sukoba. Usmerava ih da razmotre i predlože sva moguća rješenja sukoba. Potom učenici u sukobu sami odabiru rješenje koje odgovara svim stranama. [U drugom](#) primjeru medijacije nije postignut dogovor i tada medijator zakazuje novi termin.

Važno je osposobiti učenike da se zajedno suočavaju s konfliktima a ne da se u sukobu usmjeravaju jedan protiv drugoga. Potrebno je da strane u sukobu osvijeste da ne smije biti pokušaja nametanja sile ili vjerovanja da nema drugih izbora osim podvrgavanja naredbama.

Metode za svađanje u školi kojima smo se bavili u ovom projektu su različite i prilagođene su potrebama djece i mladih u dobi od 2 do 18 godina. Sve metode koje su testirali školski partneri projekta zahtijevaju od učitelja da izaberu i prođu kroz kraće ili dulje i detaljnije obuke. Drugi rezultat projekta namijenjen je učiteljima i sastoji se od : [priručnika s praktičnim smjernicama](#), [istraživanjima provedenim među učiteljima](#) i [Kurikuluma korištenog u Hrvatskoj](#).

Neke metode mogu se primijeniti tako da ih pojedini učitelj primjenjuje samo u svom razredu i odlučuje kako usmjeriti svoje ponašanje prema dječacima i djevojčicama kada se svađaju².

Vršnjačka medijacija obično zahtijeva angažman i izbor cijele škole koja odlučuje započeti veliki put u kojem dječaci i djevojčice imaju samostalnu ulogu u rješavanju sukoba. Najbolje funkcionira kada školska zajednica u cjelini razumije da se sukobima može upravljati bez nasilja (što možda nije pravilo u drugim odraslim organizacijama što je očito iz svakodnevnih vijesti). To znači usvajanje pristupa koji obuhvaća cijelu školu: Whole School Approach. Ova promjena zahtijeva proširenu svijest i angažmana cijele školske ali i lokalne zajednice iz perspektive sustava što je predmet trećeg rezultata projekta: [Smjernice za sustavni pristup sukobima u školi](#)

² Tu su također alati koji omogućuju educiranim učiteljima da učenike usmjere na rad o sukobima, poput CPP-ovih Kartica konflikta koje aktiviraju brojne mogućnosti za pričanje i čitanje o konfliktima (od 16 godina pa nadalje). [Conflict Cards](#)



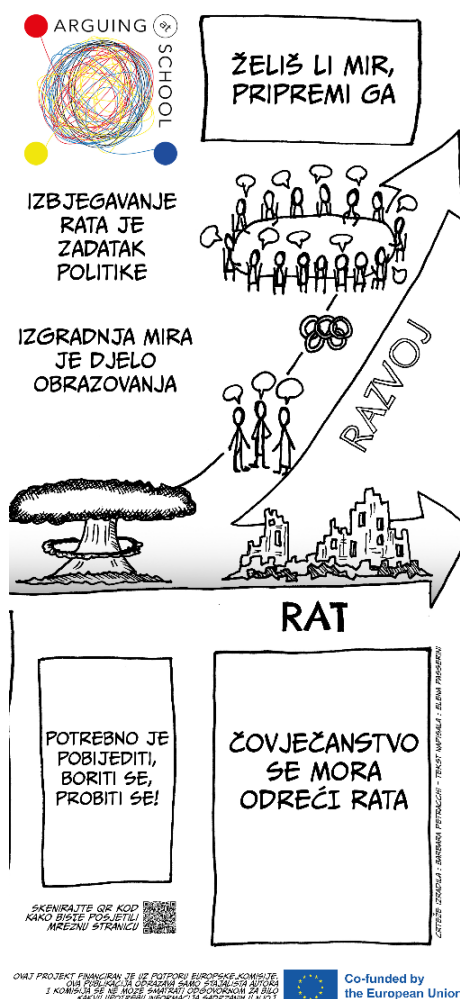


Manifest sadrži sažetu ilustraciju triju metoda za rješavanje sukoba u vrtićima i školama za djecu od 2 do 18 godina. Slika desno prikazuje raskrižje koje nas vodi izvan područja pedagogije i obrazovanja.

Maria Montessori je 1936. godine rekla: "Izbjegavanje rata je zadatak politike. Izgradnja mira je djelo obrazovanja." Činjenice govore da poruka nije shvaćena. Politika i dalje smatra da se njezina moć temelji na ratu a ne na njegovom sprječavanju. Niti Ujedinjeni narodi ne mogu spriječiti ratove i istovremeno održati privilegije pobjednika iz 1945. godine jer je to paradoksalan zadatak i logički nemoguć. Drevna laž *Ako želiš mir, pripremi se za rat* mora biti razotkrivena izlaskom iz močvare proturječnosti.

Ovaj zadatak tiče se cijelog čovječanstva osobito građana zemalja s demokratskim ustavom.

Nakon katastrofalnog nuklearnog testa iz 1954. godine na atolu Bikini, Bertrand Russell, Albert Einstein i drugi znanstvenici u svom su [Manifestu](#) objavljenom 8. srpnja 1955. godine upotrijebili su riječi slične onima napisanim kao na ovom crtežu pod naslovom **rat**. U njemu su postavili neizbježno pitanje vladama, znanstvenoj zajednici i cijelom čovječanstvu te ponudili logičan i provediv izlaz iako za neke vrlo „neugodan“.



U međuvremenu, čovječanstvo se povećalo s otprilike 2 milijarde na 8 milijardi ljudi. Ipak, previše svjetskih čelnika i kreatora politike i dalje ignorira oštro i strašno pitanje postavljeno u Russell-Einsteinovom manifestu u kojem se predlaže ukidanje rata. **Kako bi se odustalo od rata, potrebno je već u djetinjstvu započeti s obrazovanjem za mir. Dječaci i djevojčice - kasnije mladi ljudi, mogu naučiti kako rješavati sukobe bez upotrebe oružja i vrijeđanja** uz svijest i međusobno povjerenje da se problemi prepoznaju i zajednički rješavaju, stvarajući naprednije uvjete života. Na taj način grade svijet u kojem je moguće živjeti – svijet u kojem je čovječanstvo svjesno svoje jedinstvenosti i zajedništva te sposobno očuvati život cijele biosfere. Taj svijet temelji se na dostojanstvu ljudske inteligencije i znanstvenim spoznajama koje su stoljećima razvijane kako bi služile životu i budućnosti a ne na dominaciji.

Odraslim je teže (znati kako) konstruktivno ostati u sukobu³ jer su mnogi prošli kroz obrazovni sustav koji nije bio utemeljen na Montessori principima odnosno na slobodi i miru. I danas u mnogim državama odgajaju djecu i mlade za rat, natjecanje i individualizam. U svijetu i dalje postoji obrazovanje koje bilo izravno ili neizravno promiče nasilje i rat.

Nasilje je oblik učenja kao i nenasilje. A rat je institucija koju političke vlasti dopuštaju. Rat nije sukob.

³ Ovu talijansku igru riječi (so-stare) odabrao je CPP-a kao naziv za svoju konferenciju 1999. godine i za godišnju konferenciju istog imena koja je i dalje na programu za odrasle.

Naime, sukob je neizbježan dio naših života još od djetinjstva. Sukobima se može upravljati i razumno ih rješavati. S druge strane, ratove je moguće izbjeći i oni su rezultat odluka onih koji imaju moć donositi ih. Osiguravaju korist nekolicini dok mnogima čine nepopravljivu štetu. Moguće ih je ukinuti zajedničkim zakonodavnim odlukama.

Manifest za svađanje u školi ističe neka uvjerenja odraslih iz vlastitog iskustva svađe i načine njihove reakcije koji ometaju razvoj socijalnih vještina djece i učenika. Svađa je univerzalno društveno iskustvo zajedničko svima iako je svaki pojedinac doživljava na svoj način. Kako odrasli reagiraju u tim prilikama? Što govore? Što rade? Koji su rezultati njihovih inertnih odgovora na dječje svađe? Ove slike prikazuju duboko ukorijenjena uvjerenja koja mnogi odrasli manje ili više svjesno imaju u svojim glavama



Školska pedagoginja Tanja Jakovac, sažela je promjenu uvjerenja učitelja prije uvođenja metode *Litigare Bene* Danielea Novare i nakon što su vidjeli kako dječaci i djevojčice mogu koristiti *Kutić za sukobe*. Pronađite tablicu u [materijalima za učitelje](#) i [interaktivnoj mapi](#) koja vam omogućuje da se krećete kroz najznačajnije videozapise i stranice koje su proizveli partneri u projektu *Arguing at school*. Školska pedagoginja potvrđuje da ukoliko dječaci i djevojčice pronađu obrazovni okvir u školi koji odgovara njihovim razvojnim potrebama, postaju eksperti u rješavanju sukoba. Vještine koje stječu su vidljive te pokazuju da djeca u sebi imaju potencijal za mirno rješavanje sukoba koji se inače često nalazi blokiran u duboko ukorijenjenim predrasudama i ponekad inertnim faktorima školskog sustava koji usporava pedagoške inovacije.

U okviru projekta *Arguing at school* partneri su izradili [Preporuke za kreatora politika](#) koje sažimaju ključne zahtjeve prema donositeljima odluka koji određuju prioritete za organizaciju javnog obrazovanja. Središnji dio *Manifesta* oslikava nekoliko trenutaka ljudske evolucije počevši od nastanka govora koji je ujedno i krajnja točka razvoja čovječanstva.



RAT



I gdje je sretna slučajnost?

Manifest i njegov plakat obogaćeni su poveznicama na izrađene materijale i videozapise koji predstavljaju rezultate projekta planirane još 2021. godine.

U međuvremenu je došlo do poveznice s projektom kojeg je financirao kanton Ticino (Švicarska): novo izdanje interaktivne izložbe **Sukobi, svađe ... i druge gnjavaže** (*Conflitti, litigi ... e altre rotture*). Tema je ista ali umjesto uspoređivanja i eksperimentiranja s metodama ovdje je riječ o originalnom alatu kojeg su osmislili Daniele Novara i tim **CPP-a**. Taj alat obilazi Italiju i koristi se u školama kantona Ticino još od 2000. godine zahvaljujući radu učitelja koji potiču učenike u dobi od 12 do 14 godina da ga koriste.



Novo izdanje objavljeno je 20. studenog 2024. godine i sadrži mnoge likove koje je nacrtao Silvio Boselli, uključujući ovog starog mudraca kojeg je lako prepoznati.

Završni panel sadrži nekoliko rečenica iz **Russell-Einsteinovog Manifesta** koje su odabrane tako da budu razumljive učenicima u dobi od 11 do 14 godina i korisne za završetak njihovog interaktivnog putovanja koje je započelo pitanjem: "Je li to sukob ili je to nasilje?" Puna rečenica glasi:

Evo dakle problema koji vam predstavljamo oštar, strašan i neizbježan: Hoćemo li uništiti ljudsku vrstu ili će čovječanstvo odustati od rata? Ljudi se ne žele suočiti s ovom alternativom jer je tako teško ukinuti rat.



Co-funded by
the European Union

Manifesto Russell-Einstein

Ricordate la vostra umanità

Reso noto il 9 luglio 1955 e firmato da:

M.Born, P.W.Bridgman, Albert Einstein, L.Infeld, F.Joliot-Curie
H.J. Muller, L.Pauling, C.F. Powell, J.Rotblat, Bertrand Russell, H.Yukawa

“ We have to learn to think in a new way.
...shall mankind renounce war?

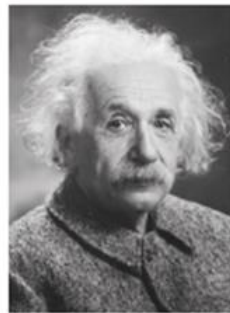
The abolition of war will demand distasteful limitations of national sovereignty. There lies before us, if we choose, continual progress in happiness, knowledge, and wisdom. ...we urge the governments of the world to realize, and to acknowledge publicly, that their purpose cannot be furthered by a world war, and we urge them, consequently, **to find peaceful means for the settlement of all matters of dispute** between them.



Dobbiamo imparare a pensare in un modo nuovo, in una nuova direzione.

...l'umanità deve rinunciare alla guerra?

L'abolizione della guerra richiederà spiacevoli limitazioni della sovranità nazionale. Se lo scegliamo, c'è davanti a noi un continuo progresso in felicità, conoscenza e saggezza. Noi sproniamo i governi del mondo a prendere atto della realtà, e a riconoscere pubblicamente, che il



loro scopo non può essere perseguito per mezzo di una guerra mondiale e di conseguenza li esortiamo con urgenza a **trovare mezzi pacifici per sistemare, comporre e regolare tutte le questioni controverse** tra loro.

”

Važno je uočiti kako se riječ *solution* (rješenje) koristi u [Manifestu](#) na engleskom jeziku. Tamo gdje bi mnogi očekivali riječ *rješenje* sporova između država ili njihovih vlada, umjesto rješenja koristi se pojam *settlement* (nagodba). "...pronaći mirne načine za nagodbu svih sporova između njih."

Radni tim s najvećim mogućim autoritetom u *Rezoluciji* koju su predložili znanstvenici okupljeni oko Bertranda Russella upotrijebili su pojam nagodba kako bi vladama poslali snažnu i jasnu poruku temeljenu na znanstvenim činjenicama a ne osobnim uvjerenjima i težnjama.

NAGODBA, napisali su, a ne *rješenje* kako bi se moglo očekivati i kako se obično prevodi na talijanski. Previše smo navikli vjerovati da sukobi moraju imati rješenje, da se moraju raspršiti i nestati kao sol u vodi jer su jednako neugodni kao i ograničenja nacionalnog suvereniteta što je odbojno onima koji uživaju privilegije koji proizlaze iz sukoba, počevši od dopuštenja da počine djela koja se u mirnodopskom vremenu smatraju zločinima.

Raširena, ali u stvarnosti prilično imaginarna i utopijska ideja da svi problemi mogu i trebaju imati "rješenje" je neosnovana tvrdnja. Mnogi problemi su se rješavali tijekom nekoliko stoljeća ili tisućljeća, barem privremeno a mnogi uključujući sukobe, ostaju nerazrješivi jer "savršeno rješenje" ne postoji.

Države i javno mnijenje navikli su razmatrati dvije kategorije sukoba: one koji se mogu riješiti riječima, diplomacijom itd., i one koji nisu rješivi ali postoje “zato što” bi ih ti “neprijatelji” koji ih izazivaju, mogli “riješiti” eliminiranjem “neprijatelja.” I tako dolazimo do opravdanja.

Evo opravdanja za ratnu odmazdu, „preventivne“ ratove, koji osim što ubijaju „neprijatelje“ ali i mnoštvo djece i civila, uništavaju međunarodno humanitarno pravo i ponovno potvrđuju logiku krivnje i kazne, dopuštaju nanošenje zla kao „odmazde“ za zlo. Ista ona logika koju djeca upijaju poput spužvi kada su loše odgojena u nasilnom i antipedagoškom okruženju koje sprječava rješavanje sukoba i onemogućuje im da uče skladno živjeti zajedno to jest bez nasilja.

Evo dakle prve rečenice našeg *Manifesta za svađanje u školi* koja sadrži ključnu riječ koju je naznačio Russell : to settle- nagoditi se. Savršeno odgovara našim metodama koje pripadaju obrazovnom okruženju.

CHILDREN CAN LEARN
TO SETTLE THEIR
CONFLICTS.
THEY ARE SKILLED

LE BAMBINE E I
BAMBINI POSSONO
IMPARARE A
SISTEMARE I PROPRI
CONFLITTI CON
COMPETENZA

DJECA MOGU
NAUČITI RJEŠAVATI
SVOJE SUKOB
JER POSJEDUJU
UROĐENU VJEŠTINU

Već više od tri godine raspravljamo o tome kako „rješavati sukobe“ – kako im upravljati, oblikovati i organizirati ih, koje uloge dodijeliti odraslim odgojiteljima i učenicima koji se svađaju, koje alate primijeniti, kako prenijeti metode i podići svijest čitave zajednice uključene u ovu obrazovnu promjenu. Naglašavali smo da „rješenje“ sukoba među djecom ne smije biti nametnuto od strane odraslih – ne samo u metodi *Litigare bene* Daniele Novare koja je po ovom pitanju vrlo jasna, već i u svim ostalim razmatranim metodama.

Ponekad sami sudionici sukoba razgovarajući jedni s drugima u nekom od odgojno primjerenih okruženja, sami pronađu dogovor. Taj dogovor treba prihvatiti i ne suditi ga kroz prizmu odraslih. Ponekad je dovoljno samo razjasniti situaciju. Ako pak ne pronađu „rješenje“ i to je u redu – važno je da učenici međusobno razgovaraju i poštuju zabranu nasilja te da odrasli istovremeno rade na vlastitim uvjerenjima i kritičnim točkama povezanim s njihovim vlastitim odgojnim iskustvom.

Čak i u [Manifestu dobrog sukoba](#) (4. točka) kojeg je objavio CPP 2014. godine spominje se tema „rješenja“ .

Za sukob je potrebno izdvojiti vrijeme kako bismo slušali,

promatrali i razumjeli što se događa iz različitih perspektiva bez isključivanja ikoga. Nova ideja je usmjeriti ove miroljubive pristupe prema rješenju – dogovoru ili privremenoj regulaciji koja je dovoljno jasna svima i koja čuva dostojanstvo svih sudionika ne isključujući nikoga. Iz egzaktnih znanosti smo usvojili prosvjetljujući pojam koji se ne odnosi toliko na ishod, poput željene ili ostvarene „pacifikacije“ u nekoj mogućoj budućnosti već na konkretne načine djelovanja i organizacije u sadašnjosti.

Ono što uvijek postoji je konkretna stvarnost odgovora na sukobe i rezultati različitih mogućih načina upravljanja sukobima. Ti odgovori mogu biti dogovori usmjereni prije svega na dobrobit svih ili s druge strane na dominaciju odraslih nad djecom i/ili pobjednika nad poraženima.



Treba odabrati između te dvije mogućnosti. Dogovori su nažalost i pripreme za rat poput raspoređivanja oružja spremnog za napad ili neizbježnog osmišljavanja propagande i obuke za rat. Pojmovi poput dogovora, rješenja čak i obrazovanja odnose se na materijalne, konkretne prakse koje se mogu usmjeriti prema ratu ili miru. Oni nisu neutralni već su stvarni, opipljivi i nimalo nalik zamišljenom gradu *Utopiji*.

Nedopuštanje nasilja temeljna je odluka koju najprije moraju objasniti i poštovati odrasli. Za sve one koji imaju odgojnu odgovornost, zabrana nasilja i njegovog organiziranja norma je u svim školama. Puno je teže znati kako ljudima - počevši od najmlađih, omogućiti na odgojnoj razini da razvijaju vještine promatranja i slušanja, kako drugih tako i sebe, u trenucima sukoba i svađa.

Stvaranje dogovora ili pravila daje djeci priliku, vrijeme i prostor za svađe s vršnjacima čime razvijaju emocionalne i socijalne vještine. Svi rezultati Erasmus projekta *Arguing at School* pomažu u tome kako bi se više učitelja i zajednica moglo uključiti u ovu obrazovnu inicijativu.

Riječ dogovor koja označava kraj političkih sredstava i institucija stvorenih kako bi se izbjegla opasnost od rata već je bila zapisana 1945. godine u [Povelji Ujedinjenih naroda](#):

Koja je razlika između rješenja i nagodbe?

Ovo pitanje zaslužuje [daljnja istraživanja](#). Jedna stvar je sigurna: sve metode projekta *Arguing at School* su odgojna sredstva. Riječ je o organizaciji životnih sredina u kojima djeca i mladi odrastaju te ulogama odraslih koji ih prate u odrastanju, imaju ili trebaju imati, a koje prepoznaju i za učenike počevši od najranije dobi.

Oni bi trebali biti dogovori usmjereni na zajednički život i učenje vještina za rješavanje sukoba na načine koji su u skladu sa životom svih. Prilika da se igra i zajedno radosno uči zahtijeva dogovore. U ranoj životnoj dobi djece čovječanstvo ima mogućnost razviti antitijela protiv opasnih učinaka odgoja za nasilje i rat.

Russell, Einstein i *Povelja Ujedinjenih naroda* potvrđuju važnost učenja življenja u organiziranim okruženjima bez dopuštanja nasilja, u dogovorima usmjerenim na zdravlje i život svih te osobni rast i razvoj svake osobe.

Bolje je započeti s malom djecom da uče iz malih svađa prije nego što se uključe u političku dimenziju koja bi trebala biti organizacija civiliziranog sukobljavanja među stranama koje zajednički donose odluke koje utječu na sve bez izuzetaka.

Article 1

The Purposes of the United Nations are:

1. To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;

